EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 9. 9. 2024
COM(2024) 395 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU A RADE

podľa článku 278a Colného kódexu Únie, pokiaľ ide o pokrok dosiahnutý v roku 2023 vo vývoji elektronických systémov stanovených v kódexe

{SWD(2024) 214 final}

Obsah

1. ÚVOD 2

2. OBSAH SPRÁVY 2

3. METODIKA PROJEKTOV ELEKTRONICKÝCH SYSTÉMOV PODĽA CKÚ 3

4. CELKOVÝ PREHĽAD POKROKU PRI ZAVÁDZANÍ ELEKTRONICKÝCH SYSTÉMOV PODĽA CKÚ 4

4.1 Projekty dokončené pred rokom 2023 4

4.2 Prebiehajúce projekty 4

4.2.1 Transeurópske projekty 5

4.2.2 Vnútroštátne projekty 8

4.3 Riziká oneskorení pri zavádzaní IT systémov podľa CKÚ 10

4.4 Zmierňujúce opatrenia 12

4.5 Súčasný stav krajín zapojených do procesu rozširovania 14

5. ZHRNUTIE A ZÁVERY 15

1. ÚVOD

Toto je **piata výročná správa o pokroku pri zavádzaní chýbajúcich elektronických systémov v súlade s článkom 278a** Colného kódexu Únie (ďalej len „CKÚ“)[1] o pokroku dosiahnutom vo vývoji elektronických systémov stanovených v CKÚ[2]. V tejto správe sa podrobne rieši kontinuálny pokrok vo vývoji elektronických systémov a opisuje sa v nej vývoj smerujúci k plne digitálnemu colnému prostrediu od nadobudnutia účinnosti CKÚ. Na tento účel sa správa opiera o pracovný program CKÚ[3] vypracovaný v roku 2019, ktorý sa považuje za východisko pre vykazovanie dosiahnutého pokroku.

CKÚ nadobudol účinnosť 1. mája 2016 a po jeho zmene v roku 2019[4] sa v ňom stanovili lehoty v rokoch 2020, 2022 a 2025 na postupné dokončenie projektov, pokiaľ ide o prechod na nové IT systémy a ich uplatňovanie. Existujúce elektronické systémy a papierové systémy sa môžu pri plnení colných formalít používať naďalej (tzv. prechodné ustanovenia), až kým nebudú nové alebo zmodernizované elektronické systémy plánované podľa CKÚ funkčné. Tento právny nástroj sa používa na riadenie a podporu postupného a komplexného trojrozmerného procesu prechodu na plne digitálne colné prostredie, pričom sa zohľadňujú vzájomné závislosti medzi systémami.

Je potrebné poznamenať, že počas vypracúvania tejto správy bol pracovný program CKÚ z roku 2019 predmetom revízie, okrem iného na základe informácií o pokroku, ktoré členské štáty zaslali v rámci prípravy správy. Nový pracovný program CKÚ je nástrojom, ktorý má členské štáty nasmerovať k spoločnej a uskutočniteľnej realizácii dosiaľ nezrealizovaných projektov, pričom ponecháva väčšiu flexibilitu na dodržanie konečných lehôt, no napriek tomu zachováva potrebný tlak na úplnú realizáciu pracovného programu CKÚ do 31. decembra 2025. Z tohto dôvodu správa zahŕňa výhľadový prístup, pokiaľ ide o pripravenosť k dátumom stanoveným v novom pracovnom programe CKÚ[5], ktorý Komisia prijala 15. decembra 2023.

2. OBSAH SPRÁVY

Projekty uvedené v pracovnom programe CKÚ sa dajú rozdeliť na tri kategórie systémov:

i) **centrálne transeurópske systémy**, ktoré má vyvinúť alebo modernizovať Komisia (často si to vyžaduje aj vývoj alebo modernizáciu vnútroštátnych systémov členskými štátmi);
ii) **decentralizované transeurópske systémy**, ktoré má vyvinúť alebo modernizovať Komisia, ale ktoré však majú významný vnútroštátny komponent, ktorý majú zaviesť členské štáty; a
iii) **vnútroštátne systémy**, ktoré musia vyvinúť alebo modernizovať výlučne členské štáty.

V tejto správe sa analyzuje hmatateľný pokrok dosiahnutý v prípade všetkých týchto systémov, pričom sa načrtáva rozsah a plánovanie každého projektu (oddiel 3). Poukazuje sa aj na prípadné oneskorenia, ak boli identifikované, ako aj na plánované opatrenia na ich zmiernenie (oddiel 4). Celkové posúdenie pokroku dosiahnutého pri realizácii pracovného programu CKÚ je zhrnuté v závere tejto správy (oddiel 5).

---

[1] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013 z 9. októbra 2013, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Únie (Ú. v. EÚ L 269, 10.10.2013, s. 1 – 101).
[2] Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade:
2019: hhttps://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52019DC0629&qid=1725624353191;
2020: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52020SC0339;
2021: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52021SC0382;
2022: https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A52023SC0029.
[3] Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2019/2151 z 13. decembra 2019, ktorým sa stanovuje pracovný program týkajúci sa vývoja a zavedenia elektronických systémov stanovených v Colnom kódexe Únie (Ú. v. EÚ L 325, 16.12.2019, s. 168 – 182), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=CELEX%3A32019D2151.
[4] Nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2019/632 zo 17. apríla 2019, ktorým sa mení nariadenie (EÚ) č. 952/2013 s cieľom predĺžiť prechodné používanie iných prostriedkov ako techník elektronického spracovania údajov stanovených v Colnom kódexe Únie (Ú. v. EÚ L 111, 25.4.2019, s. 54 – 58).
[5] Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2023/2879 z 15. decembra 2023, ktorým sa stanovuje pracovný program týkajúci sa vývoja a zavedenia elektronických systémov stanovených v Colnom kódexe Únie (Ú. v. EÚ L _202302879, 22.12.2023, s. 1 – 17), https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=OJ:L_202302879.

Podrobnejšie informácie o plánovaní a stave každého projektu sú uvedené v pracovnom dokumente útvarov Komisie[6] zverejnenom spolu s touto správou. Správa a pracovný dokument útvarov Komisie sú zostavené na základe informácií zozbieraných z **týchto zdrojov:**

1. vnútroštátne plány, ktoré členské štáty musia predkladať dvakrát ročne (v januári a v júni);

2. prieskum rozoslaný členským štátom a vlastným útvarom Komisie na zachytenie skutočného pokroku v porovnaní s plánmi.

Údaje sú jednak kvantitatívne v podobe dodržaných alebo nedodržaných lehôt a splnených alebo nesplnených čiastkových cieľov, jednak kvalitatívne v podobe podrobného opisu odhadovanej zložitosti projektov, existujúcich problémov, predpokladaných rizík, oneskorení a dôvodov týchto oneskorení, ako aj plánovaných a/alebo prijatých zmierňujúcich opatrení.

Tento rok boli členské štáty takisto požiadané, aby poskytli informácie o získaných poznatkoch počas vývoja projektov a o možných dodatočných potrebách v oblasti podpory;

3. dvojstranné stretnutia na vysokej úrovni medzi colnými IT riaditeľstvami členských štátov a Generálnym riaditeľstvom Komisie pre dane a colnú úniu (GR TAXUD).

Na základe výsledkov prieskumu získala Komisia jasný prehľad o stave jednotlivých systémov. Komisia však považovala za dôležité získať aktuálne informácie na získanie uceleného a presného obrazu o stave každého projektu CKÚ v členských štátoch, na pochopenie problémov, ktorým členské štáty čelili, a na vytváranie nápadov na zlepšenie problematických situácií;

4. výstupy z transeurópskych programov koordinácie a monitorovania.

Táto správa obsahuje aj analýzu založenú na podrobnejších informáciách nahlásených členskými štátmi v rámci koordinačných programov zavedených po roku 2020 pre transeurópske systémy.

3. METODIKA PROJEKTOV ELEKTRONICKÝCH SYSTÉMOV PODĽA CKÚ

V závislosti od architektúry systému, na ktorej sa členské štáty a Komisia dohodli v prípade každého zo systémov, sa vymedzilo **rozdelenie úloh**, pokiaľ ide o **zodpovednosti** za vývoj, zavádzanie, prevádzku a údržbu. Je to stanovené vo vykonávacom nariadení o technických dojednaniach pre elektronické systémy (IRTA), v ktorom sa opisuje, z akých komponentov by tieto systémy mali pozostávať a aká je ich povaha – vnútroštátne (vyvinuté na vnútroštátnej úrovni) alebo spoločné (vyvinuté na úrovni EÚ).

V súlade s článkom 103 IRTA **spoločné komponenty** vyvíja, testuje, zavádza a spravuje Komisia a môžu ich testovať členské štáty. **Vnútroštátne komponenty** vyvíjajú, testujú, zavádzajú a spravujú členské štáty. Členské štáty zabezpečujú, aby boli vnútroštátne komponenty **interoperabilné** so spoločnými komponentmi. Komisia koncipuje a spravuje **spoločné špecifikácie decentralizovaných systémov** v úzkej spolupráci s členskými štátmi. Členské štáty vyvíjajú, prevádzkujú a spravujú **rozhrania** na zabezpečenie funkcie pre decentralizované systémy, potrebnej na výmenu informácií s hospodárskymi subjektmi a inými osobami prostredníctvom vnútroštátnych komponentov a rozhraní a s ostatnými členskými štátmi prostredníctvom spoločných komponentov.

Od roku 2022 sa **projektová metodika** vývoja systémov ďalej optimalizuje. Na strane Komisie sa modelovanie pracovného postupu, modelovanie údajov a technické špecifikácie od začiatku vypracúvajú vo väčšej miere paralelne a v úzkej spolupráci s odborníkmi na otázky práva, obchodovania a informačných technológií. Túto metódu najlepších postupov začlenila aj väčšina členských štátov. Okrem toho dochádza k rozvoju, ktorý smeruje k prijímaniu agilnejších metodík vývoja elektronických systémov podľa CKÚ poskytujúcich postupné zlepšovanie funkcií pre používateľov prostredníctvom rýchlejších a lepšie zvládnuteľných verzií softvéru. Komisia prispôsobila svoj prístup a dokumentáciu pre transeurópske systémy, aby umožnila túto agilitu ako podporu členským štátom v záujme urýchlenia pokroku. To sa odráža aj v novom pracovnom programe CKÚ.

[6] Sprievodný pracovný dokument útvarov Komisie k správe Komisie Európskemu parlamentu a Rade podľa článku 278a Colného kódexu Únie, pokiaľ ide o pokrok dosiahnutý vo vývoji elektronických systémov stanovených v kódexe, SWD(2024) XX final.

Členské štáty a Komisia sa naďalej pravidelne stretávali v rámci Koordinačnej skupiny pre elektronické colníctvo, aby vymedzili a odsúhlasili projektové dokumenty pre každý transeurópsky systém. Koordinačná skupina pre elektronické colníctvo je takisto fórum na riadenie a koordináciu činností medzi členskými štátmi a Komisiou. Komisia navyše viedla systematické konzultácie s obchodnou komunitou prostredníctvom kontaktnej skupiny pre obchod. Členské štáty majú povinnosť udržiavať priamy kontakt so svojimi hospodárskymi subjektmi, pokiaľ ide o vnútroštátne plány a dokumentáciu týkajúce sa obchodníkov. Po pripravení systému je najdôležitejšie zabezpečiť hladký prechod z existujúcich systémov na zmodernizované systémy. Je to nevyhnutné, aby sa zabránilo akémukoľvek vplyvu na obchod a colné operácie.

4. CELKOVÝ PREHĽAD POKROKU PRI ZAVÁDZANÍ ELEKTRONICKÝCH SYSTÉMOV PODĽA CKÚ

Pracovný program CKÚ obsahuje sedemnásť projektov, ktorých cieľom je zavedenie požadovaných elektronických systémov, vrátane štrnástich transeurópskych projektov, za ktoré zodpovedá Komisia a členské štáty, a troch projektov, za ktoré nesú výhradnú zodpovednosť členské štáty.

4.1 Projekty dokončené pred rokom 2023

Komisia oznamuje úspešné zavedenie týchto **deviatich nových alebo zmodernizovaných systémov**:

- systém registrovaných vývozcov podľa CKÚ – *REX* (nový): zavedený v roku 2017,
- rozhodnutia colných orgánov podľa CKÚ – *CDS* (nový): zavedený v roku 2017,
- priamy prístup obchodníkov k európskym informačným systémom podľa CKÚ – *UUM-DS* (jednotná správa používateľov a digitálneho podpisu) (nový): zavedený v roku 2017,
- systém registrácie a identifikácie hospodárskych subjektov 2 podľa CKÚ – *EORI2* (modernizácia): zavedený v roku 2018,
- Surveillance 3 podľa CKÚ – *SURV3* (modernizácia): zavedený v roku 2018,
- záväzná informácia o nomenklatúrnom zatriedení tovaru podľa CKÚ – *ZINZ* (modernizácia): zavedený v roku 2019,
- schválené hospodárske subjekty podľa CKÚ – *AEO* (modernizácia): zavedený v roku 2019,
- informačné hárky pre osobitné colné režimy podľa CKÚ – *INF* (nový): zavedený v roku 2020,
- verzia 1 systému kontroly dovozu 2 podľa CKÚ – *verzia 1 systému ICS2* (modernizácia): zavedený v roku 2021.

4.2 Prebiehajúce projekty

Cieľom tejto správy je poukázať na úspechy a výzvy, ktoré sa vyskytli pri realizácii prebiehajúcich projektov v roku 2023.

V oddiele 4.2.1 poskytuje prehľad **šiestich transeurópskych projektov,** ktoré sa majú zaviesť v rokoch 2023 až 2025. V prípade štyroch z týchto projektov sa časové rozpätie na zavedenie končilo v roku 2023, ako je stanovené v pracovnom programe CKÚ z roku 2019, ale keďže niektoré členské štáty hlásili ťažkosti, pracovný program CKÚ bol v roku 2023 revidovaný.

V oddiele 4.2.2 sa uvádza realizácia **troch vnútroštátnych projektov**, konkrétne *oznámenie o príchode*, *oznámenie o predložení tovaru* a *dočasné uskladnenie, osobitné colné režimy* a *vnútroštátne systémy dovozu*. Tieto projekty mali byť pôvodne v prevádzke k 31. decembru 2022, ako je vymedzené v CKÚ. No vzhľadom na neschopnosť dodržať túto lehotu, ako aj na informácie uvedené vo výročných správach o pokroku CKÚ požiadalo niekoľko členských štátov o výnimku podľa článku 6 ods. 4 CKÚ. Komisia prijala 1. februára 2023 vykonávacie rozhodnutia, ktorými sa niektorým členským štátom udeľujú výnimky a ktorými sa daná lehota predĺžila do 31. decembra 2023.

4.2.1 Transeurópske projekty

Transeurópske projekty majú osobitnú štruktúru, ktorá môže zahŕňať kombináciu centrálnych a vnútroštátnych prvkov, ako aj viacero fáz. Ako sa uvádza v článku 278 ods. 3 CKÚ, vyžaduje sa, aby boli dokončené najneskôr do 31. decembra 2025. Stručný opis každého projektu a dosiahnutý pokrok sú uvedené ďalej.

1. **Riadenie záruk podľa CKÚ** – GUM (nový): má za cieľ zabezpečiť prideľovanie a riadenie rôznych typov záruk v reálnom čase v celej EÚ so zameraním na zlepšenie rýchlosti spracovania, vysledovateľnosti a monitorovania záruk medzi colnými úradmi.

   Pokrok: V roku 2023 bol sprístupnený usmerňujúci dokument pre podniky, modul elektronického vzdelávania a kurzy odbornej prípravy v oblasti IT. Nízke riziko bolo spojené s včasným zavádzaním *komponentu 1 systému GUM*, ktorý sa má realizovať centrálne do 11. marca 2024.

   Pokiaľ ide o *komponent 2 systému GUM*, očakáva sa, že členské štáty vytvoria medzi marcom 2024 a júnom 2025 funkčné prepojenia s centrálnym komponentom. Členské štáty väčšinou uviedli nízku úroveň rizika pre včasnú realizáciu projektu. Do druhého štvrťroka 2023 sedem členských štátov oznámilo dokončenie zavedenia svojho vnútroštátneho komponentu, pričom ostatné členské štáty na tom stále pracujú. Dve predpokladané oneskorenia pri dosahovaní čiastkového cieľa.

2. **Systém kontroly dovozu 2 podľa CKÚ** – *ICS2* (modernizácia): má za cieľ posilniť bezpečnosť a ochranu dodávateľského reťazca zlepšením kvality údajov, archivácie, dostupnosti a výmeny pokročilých informácií o náklade.

   Pokrok: *Verzia 2 systému ICS2* rozširuje pôsobnosť systému na všetok náklad (vrátane expresných a poštových zásielok), ktorý vstupuje do EÚ letecky.

   Komisia zaviedla 1. marca 2023 *verziu 2 centrálneho systému ICS2* v súlade so zákonnou lehotou.

   Pokiaľ ide o to, ako boli členské štáty pripravené podieľať sa na zavádzaní, dvanásť členských štátov zaviedlo *verziu 2 systému ICS2* do 1. marca 2023. Ďalším dvanástim členským štátom boli udelené výnimky, čím sa lehota na zavedenie predĺžila do 30. júna 2023[7] z dôvodu vysokého rizika oneskorení. Ku koncu roka 2023 malo verziu 2 v prevádzke dvadsaťšesť členských štátov. Zostávajúci členský štát plánoval pripojenie v prvom polroku 2024.

   Obchodníci na ňu prechádzali postupne až do októbra 2023, do konca roka však stále čakalo približne 40 leteckých dopravcov. Členské štáty sú zodpovedné za súlad hospodárskych subjektov so systémom ICS2. Komisia monitoruje postupné pripájanie sa hospodárskych subjektov spolu s členskými štátmi a príslušnými obchodnými združeniami. Komisia pripomenula členským štátom, aby v prípade kontinuálneho nesúladu zo strany hospodárskych subjektov prijali všetky nevyhnutné opatrenia (vrátane prípadného ukladania sankcií).

   Vývoj *verzie 3 systému ICS2 sa* začal podľa plánu. Väčšina členských štátov uviedla, že projekt je nízkorizikový a prebieha podľa plánu, čiže k dátumu uvedenému v pracovnom dokumente CKÚ by sa mal systém zaviesť úplne.

3. **Dôkaz o statuse Únie podľa CKÚ** – *PoUS* (nový): má za cieľ slúžiť na uchovávanie, správu a vyhľadávanie všetkých dokladov, ktoré obchodníci poskytujú na preukázanie statusu Únie, pokiaľ ide o ich tovar. Vzhľadom na závislosti od colného zoznamu tovaru CKÚ a európskeho prostredia jednotnej námornej platformy (EMSWe) bude projekt dokončený v dvoch rôznych fázach, aby sa minimalizovali riziká a nezrovnalosti.

[7] Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2023/438 z 24. februára 2023, ktorým sa udeľuje výnimka, o ktorú požiadali určité členské štáty podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013 s cieľom používať pre verziu 2 systému kontroly dovozu 2 iné prostriedky výmeny a uchovávania informácií než techniky elektronického spracovania údajov (Ú. v. EÚ L 63, 28.2.2023, s. 56 – 58).

Pokrok: *Fáza 1 systému PoUS* – má byť v prevádzke k 1. marcu 2024 s nízkym rizikom oneskorenia.

Pokiaľ ide o *fázu 2 systému* PoUS, Komisia dokončila technické špecifikácie v druhom štvrťroku 2023, pričom ukončenie činností skúšania zhody je naplánované na tretí štvrťrok 2025. Komisia pracuje na včasnej realizácii projektu podľa plánu. Treba však poznamenať, že v novom pracovnom programe CKÚ sa zabezpečuje zosúladenie vzhľadom na rozdielne dátumy zavedenia, a to dátum zavedenia colného zoznamu tovaru *fázy 2 systému PoUS* (2. júna 2025) a dátum zavedenia európskeho prostredia jednotnej námornej platformy (EMSWe) (15. augusta 2025). Preto sa daný termín zavedenia v novom pracovnom programe CKÚ presunul na 15. august 2025[8]. Pri projekte bolo identifikované stredné riziko vzhľadom na problémy s pokrokom pri realizácii EMSWe.

4. **Centralizované colné konanie pre dovoz podľa CKÚ** – *CCI* (nový): má za cieľ umožniť hospodárskym subjektom umiestniť tovar do colného režimu, keď v mieste usadenia predložia colné vyhlásenie za tovar, ktorý je predložený v inom členskom štáte. Systém CCI vychádzajúci z nových *vnútroštátnych systémov dovozu* zautomatizuje centralizované colné konanie na európskej úrovni.

   Pokrok: V prípade *fázy 1 systému CCI* Komisia postupuje podľa plánu a prebieha skúška zhody s členskými štátmi. Projektu bola pridelená stredná až vysoká úroveň rizika z dôvodu závislosti od pripravenosti členských štátov na modernizáciu vnútroštátneho systému dovozu (NIS), ktorá je nevyhnutnou podmienkou zavedenia systému CCI.

   Vzhľadom na hlásené oneskorenia v zavádzaní *fázy 1 systému CCI* po 1. decembri 2023 Komisia realizuje nový iteratívny prístup, v rámci ktorého sa uprednostňujú štandardné colné vyhlásenia a sloboda výberu typu správy, pričom sa predlžuje lehota pre *fázu 1 systému CCI*[9] s konečným zavedením 1. júla 2024, čo sa zohľadňuje v novom pracovnom programe CKÚ.

   Pokiaľ ide o *fázu 2 systému CCI*, Komisia dokončila technické špecifikácie v roku 2022, v dostatočnom predstihu pred časovým rozpätím na zavedenie naplánovaným na október 2023 až 2. jún 2025.

   Pokiaľ ide o posúdenie miery dokončenia úplného systému CCI, väčšina členských štátov uviedla, že vývoj napreduje so strednou úrovňou rizika spojeného s včasnou realizáciou projektu v porovnaní s lehotou pre *fázu 2 systému CCI*.

   Niektoré členské štáty vyjadrili svoj zámer zaviesť *fázu 1 systému CCI* a *fázu 2 systému CCI spolu*.

5. **Nový počítačový tranzitný systém podľa CKÚ** – *NCTS* (modernizácia): má za cieľ uviesť existujúci tranzitný systém Únie a spoločný tranzitný systém do súladu s právnymi ustanoveniami CKÚ vrátane nových dátových požiadaviek podľa CKÚ a rozhraní s ostatnými systémami.

   Pokrok: Celkovo došlo v prípade *fázy 5 systému NCTS* k značnému pokroku. Projektu sa však pridelilo vysoké riziko, keďže viacerým členským štátom sa nepodarilo splniť lehotu na zavedenie stanovenú na 1. decembra 2023. Preto sa schválil nový prístup, ktorý sa zohľadňuje v novom pracovnom programe CKÚ. To znamená, že *fáza 5 systému NCTS* sa môže realizovať v dvoch krokoch: hlavné funkcie do 1. decembra 2023 s kontinuitou činností v súlade s CKÚ a doplnkové funkcie do 2. decembra 2024.

   Ako sa znázorňuje na obrázku 1, tri členské štáty začali prevádzku do februára 2023 a štyri ďalšie sa k nim pridali do septembra 2023. Všetky členské štáty okrem šiestich sa zaviazali

[8] Dátum náležite aktualizovaný v revízii pracovného programu CKÚ z roku 2023.

[9] Prístup predstavený v roku 2023 v kontexte revízie pracovného programu CKÚ a plánu VSP-C. Predpokladá sa, že v prípade *fázy 1 systému CCI* potrvá koniec časového rozpätia na zavedenie do konca druhého štvrťroka 2024, pričom konečná lehota na zavedenie sa končí 1. júla 2024.

uviesť do prevádzky hlavné funkcie do 1. decembra 2023 a väčšina z nich potvrdila, že hlavné aj doplnkové funkcie budú do 1. decembra 2024 v plnej prevádzke.

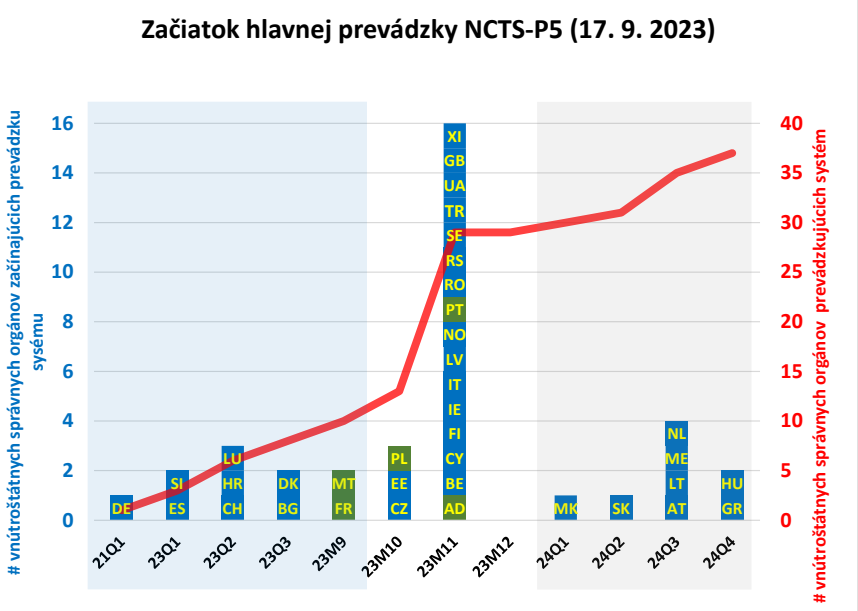

Ilustrácia1 – Uvedenie fázy 5 systému NCTS do prevádzky podľa vnútroštátnych správ

V prípade *fázy 6 NCTS* je v novom pracovnom programe CKÚ harmonogram synchronizovaný s harmonogramom *verzie 3 ICS2*[10] a v novom časovom rozpätí na zavedenie sa stanovuje jasný termín uzávierky pre fázu 5 NCTS. Vďaka týmto zmenám by sa malo vyriešiť riziko oneskorení, pričom by mali členským štátom a obchodníkom umožniť vymedziť svoju stratégiu a opatrenia, aby boli k týmto novým termínom pripravení. Preto je riziko spojené s týmto projektom vzhľadom na jeho dokončenie do 1. septembra 2025 znížené na nízke.

6. **Automatizovaný systém vývozu podľa CKÚ**– AES (modernizácia): cieľom tohto systému je splnenie požiadaviek CKÚ na vývoz a výstup tovaru.

Pokrok: Pokiaľ ide o AES, členské štáty v roku 2023 oznámili významný pokrok pri zavádzaní svojich vnútroštátnych aplikácií pre vývoz. Keďže však niekoľko členských štátov nedokázalo splniť lehotu na zavedenie stanovenú na 1. decembra 2023, čo viedlo k revízii plánu v pracovnom programe CKÚ, projektu sa pripisuje vysoké riziko. AES sa môže realizovať v troch krokoch: po prvé hlavné funkcie (1. december 2023), po druhé prepojenie s EMCS (február 2024) a napokon doplňujúce funkcie (2. december 2024).

Týmito zmenami by sa malo riešiť riziko oneskorení a mali by členským štátom a obchodníkom umožniť vymedziť stratégiu zabezpečujúcu dodržanie nových lehôt, keďže ich nedodržanie by predstavovalo stredné až vysoké riziko pre včasnú realizáciu do konca roka 2024.

Na Figure 2 je zobrazené, že osem členských štátov začalo medzinárodnú prevádzku AES k septembru 2023. Ďalších osem členských štátov spolu s Komisiou v súčasnosti vykonáva svoje plány zavádzania, aby zabezpečili svoje včasné zapojenie do prevádzky. Väčšina členských štátov potvrdila svoj záväzok uviesť do prevádzky hlavné funkcie do 1. decembra 2023 a hlavné a doplnkové funkcie do 2. decembra 2024.

[10] Ako sa uvádza v novom pracovnom programe CKÚ, *fáza 5 systému NCTS* sa plne zavedie do 21. februára 2025. Obdobie prechodu z *fázy 5 NCTS* na *fázu 6 NCTS* je stanovené od 1. marca 2025 do 1. septembra 2025, počas toho istého obdobia, keď sa z *verzie 2 ICS2 – verzia 2* prejde na *verziu 3 ICS2*, čo umožní synchronizáciu medzi oboma systémami.

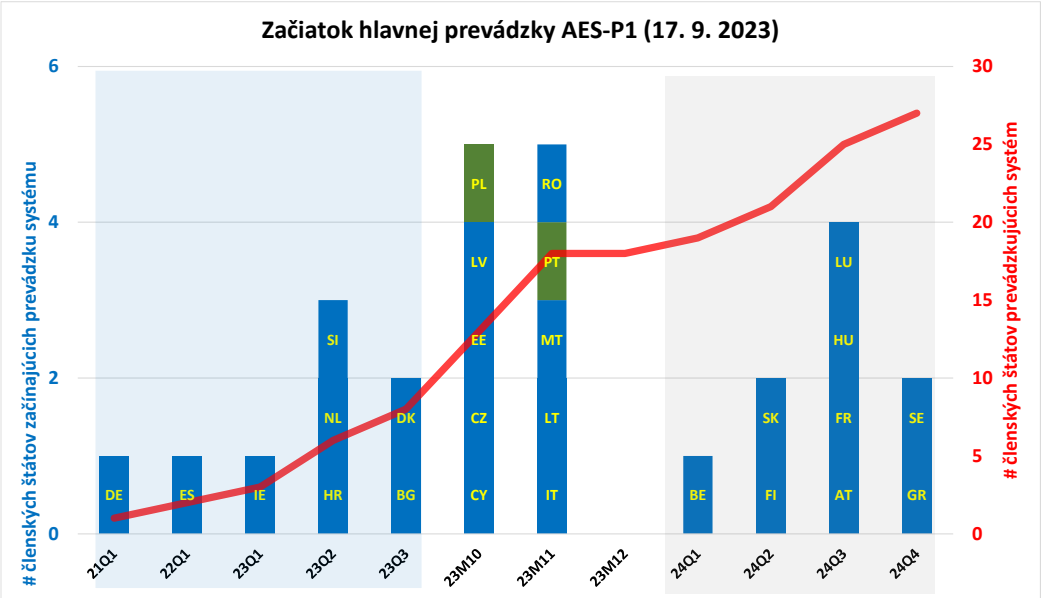

Ilustrácia 2 – Uvedenie AES do prevádzky podľa členských štátov

Aby sme **zhrnuli** stav zvyšných transeurópskych projektov, Komisia je na dobrej ceste k dodržaniu zákonných lehôt dohodnutých v kontexte CKÚ a pracovného programu CKÚ. Pokiaľ ide o zavádzanie vnútroštátnych komponentov týchto transeurópskych systémov členskými štátmi, identifikovali sa vážne riziká oneskorení, najmä v prípade *fázy 1 systému CCI*, *AES* a *fázy 5 systému NCTS*, no tie sa čiastočne riešia v novom pracovnom programe CKÚ (pozri oddiel 4.3).

4.2.2 Vnútroštátne projekty

Členské štáty boli v súlade s článkom 278 ods. 2 CKÚ povinné dokončiť modernizáciu svojich **troch plne vnútroštátnych projektov**[11] do 31. decembra 2022. Dvadsaťdva členských štátov však túto lehotu nedokázalo dodržať a na základe ich žiadosti im bola udelená výnimka, ktorou sa daná lehota na zavedenie predĺžila do 31. decembra 2023[12].

Pokrok každého vnútroštátneho projektu je uvedený nižšie a znázornený na ilustrácii 3:

1. **Oznámenie o príchode, oznámenie o predložení tovaru a dočasné uskladnenie podľa CKÚ** *(AN, PN a TS)* – (modernizácia): má za cieľ automatizovať vnútroštátne procesy v oblasti vstupu.

[11] V tomto harmonograme nie je zahrnutý vývozný komponent vnútroštátneho systému pre osobitné colné režimy, ktorého činnosť a plánovanie sú úzko prepojené s automatizovaným systémom vývozu (AES).

[12] Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2023/235 z 1. februára 2023, ktorým sa udeľuje výnimka, o ktorú požiadali určité členské štáty podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013 s cieľom používať pre oznámenie o príchode námorného plavidla alebo lietadla iné prostriedky výmeny a uchovávania informácií než techniky elektronického spracovania údajov (Ú. v. EÚ L 32, 3.2.2023, s. 220 – 222).
Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2023/234 z 1. februára 2023, ktorým sa udeľuje výnimka, o ktorú požiadali určité členské štáty podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013 s cieľom používať pre oznámenie o predložení tovaru v súvislosti s tovarom prepravovaným na colné územie Únie iné prostriedky výmeny a uchovávania informácií než techniky elektronického spracovania údajov (Ú. v. EÚ L 32, 3.2.2023, s. 217 – 219).
Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2023/236 z 1. februára 2023, ktorým sa udeľuje výnimka, o ktorú požiadali určité členské štáty podľa nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013 s cieľom používať pre vyhlásenie na dočasné uskladnenie týkajúce sa tovaru predkladaného colným orgánom, ktorý nie je tovarom Únie, iné prostriedky výmeny a uchovávania informácií než techniky elektronického spracovania údajov (Ú. v. EÚ L 32, 3.2.2023, s. 223 – 225).
Vykonávacie rozhodnutie Komisie (EÚ) 2023/237 z 1. februára 2023, ktorým sa udeľuje výnimka, o ktorú požiadali určité členské štáty s cieľom používať iné prostriedky než techniky elektronického spracovania údajov na výmenu a uchovávanie informácií súvisiacich s colným vyhlásením na tovar prepravovaný na colné územie Únie podľa článkov 158, 162, 163, 166, 167, článkov 170 až 174 a článkov 201, 240, 250, 254 a 256 nariadenia Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) č. 952/2013, ktorým sa ustanovuje Colný kódex Únie (Ú. v. EÚ L 32, 3.2.2023, s. 226 – 228).

Pokrok: V predchádzajúcich výročných správach o pokroku CKÚ sa uvádzalo, že včasná realizácia vnútroštátnych systémov je ohrozená rizikom. Ako je znázornené, väčšina členských štátov dokončila realizáciu do konca roka 2023. Ďalšie podrobnosti nájdete v oddiele 3.1.2 pracovného dokumentu útvarov Komisie pripojeného k tejto správe.

2. **Vnútroštátne systémy dovozu podľa CKÚ** – *NIS* (modernizácia): cieľom je zaviesť všetky procesné a dátové požiadavky, ktoré sa týkajú dovozu, ako je uvedené v CKÚ.

   Pokrok: Niekoľko členských štátov od roku 2022 oznámilo riziká pri včasnej realizácii projektu, čo viedlo k udeleniu výnimiek. Do konca roka 2023 zaviedlo systém NIS devätnásť členských štátov. V niekoľkých členských štátoch je na úplné dokončenie projektu potrebná ďalšia modernizácia; iné nie sú pripravené zrealizovať ho do konca roka 2023 (lehota v rámci výnimky). Ďalšie podrobnosti nájdete v oddiele 3.2.2 pracovného dokumentu útvarov Komisie pripojeného k tejto správe.

3. **Osobitné colné režimy podľa CKÚ** – *SP* (modernizácia): cieľom je harmonizovať osobitné colné režimy (t. j. colné uskladňovanie, konečné použitie, dočasné použitie a aktívny/pasívny zušľachťovací styk).

   Pokrok: Vzhľadom na vzájomné závislosti súvisiace s *vnútroštátnymi systémami dovozu* dvadsaťjeden členských štátov dokončilo *SP IMP* do konca roka 2023. Ďalšie podrobnosti nájdete v oddieloch 3.3.2 a 3.4.2 pracovného dokumentu útvarov Komisie pripojeného k tejto správe.

	AN	PN	TS	NIS	OR IMP
Lehota pracovného programu CKÚ	31.12.2022 s predĺžením do 31.12.2023[1]			31.12.2022 s predĺžením do 31.12.2023[2]	
AT	neuvádza sa	21.06.2023	Neuvádza sa	Neuvádza sa	03.02.2025
BE	30.06.2023	05.07.2023	29.11.2023	06.12.2023	06.12.2023
BG	01.03.2023	23.10.2023	23.10.2023	23.10.2023	23.10.2023
CY	07.11.2023	07.11.2023	07.11.2023	07.11.2023	07.11.2023
CZ	01.03.2023	01.03.2023	31.12.2023	01.12.2024	01.12.2024
DE	01.03.2023	06.03.2021	06.03.2021	06.03.2021	06.03.2021
DK	31.10.2023	31.10.2023	15.10.2024	15.10.2024	15.10.2024
EE	01.10.2023	01.10.2023	01.10.2023	01.07.2021	01.07.2021
ES	neuvádza sa	01.03.2024	01.03.2024	30.09.2023	30.09.2022
FI	31.03.2023	31.03.2021	31.12.2022	31.12.2019	30.12.2022
FR	01.07.2023	06.03.2024	06.03.2024	31.12.2024	30.09.2023
GR	31.12.2024	31.12.2024	31.12.2024	31.12.2022	31.12.2024
HR	01.07.2023	01.03.2023	01.12.2022	01.01.2023	01.01.2023
HU	31.12.2023	31.12.2023	31.12.2023	12.10.2023	12.10.2023
IE	neuvádza sa	23.11.2020	23.11.2020	24.06.2024	23.11.2020
IT	13.12.2022	13.12.2022	13.12.2022	01.07.2021	01.07.2021
LT	01.03.2023	28.02.2023	31.10.2023	31.12.2023	31.12.2023
LU	01.03.2023	10.01.2023	10.01.2023	02.05.2023	02.05.2023
LV	24.09.2017	24.09.2017	24.09.2017	03.06.2018	03.06.2018
MT	01.06.2024	01.06.2024	01.06.2024	01.02.2025	01.02.2025
NL	01.07.2023	01.12.2023	01.12.2023	01.04.2022	01.04.2022
PL	01.12.2023	31.12.2023	31.12.2023	31.12.2023	01.07.2021
PT	28.10.2024	28.10.2024	28.10.2024	28.10.2024	28.10.2024
RO	01.10.2023	01.10.2023	01.10.2023	01.10.2023	31.12.2023
SE	01.03.2023	27.09.2023	01.10.2024	15.03.2022	20.06.2023
SI	01.03.2023	01.03.2023	30.11.2023	01.01.2022	01.01.2022
SK	01.03.2023	01.10.2023	02.06.2025	01.01.2025	11.06.2016

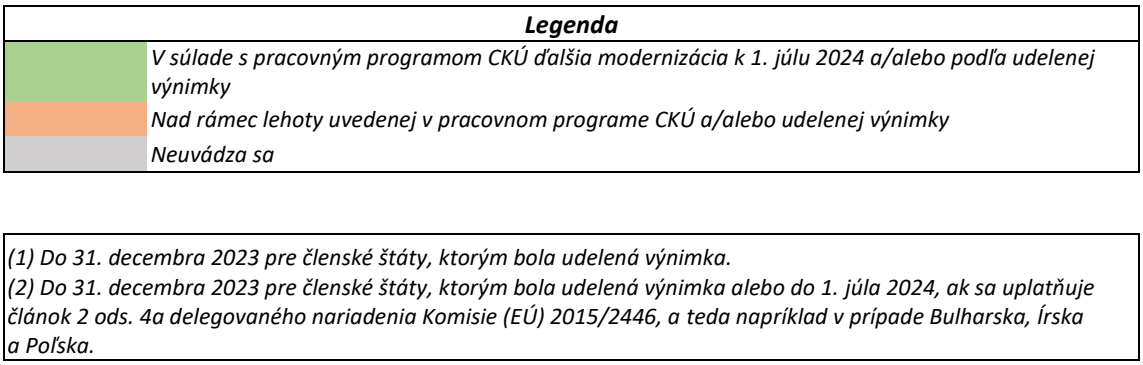

Ilustrácia 3 – Plánovanie zavádzania vnútroštátnych systémov vstupu/dovozu

Možno **zhrnúť**, že členské štáty dokončujú modernizáciu svojich troch plne vnútroštátnych projektov. Hoci väčšina členských štátov predpokladá, že svoje systémy zavedie do konca roka 2023, v súlade s lehotou v rámci udelenej výnimky, značný počet členských štátov stále nahlasoval ďalšie oneskorenia, a to najmä v prípade systémov TS a NIS, v dôsledku čoho v niektorých prípadoch k zavedeniu dôjde až po roku 2023, čo ovplyvní aj ďalšie oblasti.

Oneskorenia pri zavádzaní vnútroštátnych systémov vstupu (oznámenie o príchode/oznámenie o predložení tovaru/dočasné uskladnenie) narúšajú cyklus medzi koncovými bodmi a podporné procesy ICS2, ovplyvňujú dodávateľské reťazce a zvyšujú náklady hospodárskych subjektov na vytvorenie dočasného riešenia.

Oneskorenia v modernizácii systému NIS majú takisto negatívny vplyv na hospodárske subjekty, v dôsledku čoho sa odkladá využívanie všetkých funkcií pri dovoze a zjednodušovanie formalít, ktoré by mohli využívať hospodárske subjekty, ako je napríklad zápis do evidencie deklaranta. Okrem toho je to dôležitý predpoklad zavedenia elektronického systému súvisiaceho s CCI.

Ďalšie podrobnosti o oneskoreniach sú uvedené v oddiele 3.2 pracovného dokumentu útvarov Komisie.

4.3 Riziká oneskorení pri zavádzaní IT systémov podľa CKÚ

V tejto správe sa rozlišuje pokrok dosiahnutý Komisiou od pokroku členských štátov. Vývoj **Komisie napreduje podľa plánu**, pričom sa identifikovali žiadne oneskorenia presahujúce zákonnú lehotu ani žiadne riziká, ktoré by mohli viesť k oneskorenému zavádzaniu. Oneskorenia členských štátov celkovo ovplyvňujú pokrok transeurópskych systémov, ako sú *ICS2, CCI, NCTS* a *AES*, čo má zasa vplyv na činnosti v pôsobnosti Komisie. V dôsledku toho sa väčšie investičné zdroje venujú na činnosti skúšky zhody a na koordinačné a podporné aktivity v transeurópskych projektoch. Okrem toho to vedie aj k ďalšej pomoci pri alternatívnych vnútroštátnych programoch vývoja a zavádzania a pri monitorovaní, pričom je nutné udržiavať centrálne komponenty dlhší čas počas prechodných období.

Väčšina **členských štátov postupne napreduje** vo vývoji v rámci svojej zodpovednosti, hoci niektoré z nich napredujú pomalším tempom, ako sa pôvodne plánovalo. V dôsledku toho boli v niektorých vnútroštátnych a transeurópskych projektoch **hlásené oneskorenia presahujúce zákonné lehoty či lehoty v rámci výnimky**.

Členské štáty poskytli na odôvodnenie oneskorení niekoľko dôvodov, z ktorých väčšina sa vyskytuje opakovane, čo vedie k oneskoreniam vo vývoji ich systémov. Patrí medzi ne nedostatok finančných a ľudských zdrojov, konkurujúce si priority a vplyv ruskej invázie na Ukrajinu na colnú správu. Členské štáty takisto poukázali na to, že vnútroštátne IT infraštruktúry nie sú schopné zabezpečiť potreby projektov, na problémy s kapacitami dodávateľov a závislosť od iných zainteresovaných strán, na prechod a testovanie s hospodárskymi subjektmi, oneskorené alebo neúspešné výzvy na predkladanie ponúk s cieľom externe zabezpečiť časti prác, a na zložité integrovanie systémov v rámci projektov CKÚ.

Napriek tomu, že Komisia včas dodala funkčné a technické špecifikácie pre transeurópske systémy v rámci pracovného programu CKÚ, v niekoľkých členských štátoch stále neboli zadané zákazky alebo pretrvávajú značné problémy vo vnútroštátnych procesoch obstarávania, ktoré ovplyvňujú včasnú realizáciu systémov.

Konali sa dvojstranné zasadnutia medzi členskými štátmi a Komisiou s cieľom prediskutovať a riešiť problémy a zdôrazniť dôležitosť priorizácie projektov CKÚ. Komisia v tejto súvislosti poskytla aj poradenstvo o možných následných krokoch a opatreniach. **Dvadsaťdva členských štátov predložilo Komisii formálne žiadosti o výnimky** podľa článku 6 ods. 4 CKÚ, ktoré sa týkali oneskorení v ich **vnútroštátnych projektoch** presahujúcich zákonné lehoty. Komisia preskúmala žiadosti a v nich uvedené odôvodnenia vzhľadom na osobitné okolnosti a **vydala vykonávacie rozhodnutia, ktorými sa udeľujú výnimky** žiadajúcim členským štátom. Na základe výnimiek pre *oznámenie o príchode/oznámenie o predložení tovaru, dočasné uskladnenie*, *vnútroštátny systém dovozu a komponent 2 systému osobitných colných režimov sa* lehota predĺžila do 31. decembra 2023[13], pričom na základe výnimky pre *verziu 2 systému ICS2 sa lehota* predĺžila do 30. júna 2023.

Prehľad výnimiek udelených členským štátom sa uvádza ďalej:

- V prípade zavádzania ***oznámenia o príchode*** sa výnimka udelila týmto členským štátom: AT, BE, BG, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, GR, HU, HR, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI a SK. Zároveň BG, CY, DE, EE, ES, FI, FR, HR, HU, LT, LU, NL, SE a SI oznámili, že budú používať *oznámenia o príchode* integrované do *verzie 2 systému ICS2*(zavedenie k 1. marcu 2023 alebo 30. júnu 2023 v prípade členských štátov, ktorým bola udelená výnimka). DE a IE pri projekte oznámenie o príchode uviedli poznámku „neuplatňuje sa“.
- V prípade zavádzania ***oznámenia o predložení tovaru*** sa výnimka udelila týmto členským štátom: AT, BE, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, GR, HU, HR, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI a SK.
- V prípade zavádzania ***dočasného uskladnenia*** sa výnimka udelila týmto členským štátom: AT, BE, CY, CZ, DK, EE, ES, FR, GR, HU, HR, LT, LU, MT, NL, PL, PT, RO, SE, SI a SK. GR dodatočne uviedlo, že potrebuje výnimku predĺžiť.
- V prípade zavádzania ***modernizácie vnútroštátnych systémov dovozu*** sa výnimka udelila týmto členským štátom: AT, BG, CY, CZ, DK, ES, FR, GR, HU, LT, LU, MT, NL, PT, RO a SE. Tieto oneskorenia budú mať vplyv na transeurópsky projekt *CCI* a *osobitné colné režimy – komponent 2*, ktoré sa riadia rovnakým harmonogramom ako modernizácia *vnútroštátneho systému dovozu*. GR a SK dodatočne uviedli, že potrebujú výnimku predĺžiť.
- V prípade zavádzania ***komponentu 2 systému osobitných colných režimov*** sa výnimka udelila týmto členským štátom: AT, BG, CY, CZ, DK, ES, FR, GR, HU, LT, LU, MT, NL, PT, RO a SE.
- V prípade vykonávania ***verzie 2 systému ICS2*** sa výnimka udelila týmto členským štátom: AT, BE, DK, EE, FR, GR, HR, LU, NL, PL, RO a SE. GR a RO predložili formálnu žiadosť o následnú výnimku. GR a RO dodatočne uviedli, že potrebujú výnimku predĺžiť. Do konca roka 2023 bude RO stále čeliť problémom pri zavádzaní tejto verzie.

Na základe informácií od členských štátov môžeme dospieť k záveru, že 71 % z celkového počtu predĺžených lehôt na rok 2023 udelených na základe výnimiek bolo splnených. Zvyšných 29 % stále čelí problémom so zavádzaním.

Ako sa uvádza v sprievodnom pracovnom dokumente útvarov Komisie, **niekoľko členských štátov informovalo Komisiu o oneskoreniach transeurópskych projektov:**

- V prípade zavádzania ***komponentu 1 systému osobitných colných režimov*** tieto členské štáty uviedli termín plánovaného začatia prevádzky, ktorý je po lehote stanovenej v pracovnom programe CKÚ: FI, FR, GR, HU, LU, MT, PT, SE a SK. Ďalšie podrobnosti nájdete v oddiele 3.3 pracovného dokumentu útvarov Komisie pripojeného k tejto správe.

[13] Pokiaľ ide o iné druhy dopravy ako letecká doprava, výnimky pre oznámenie o príchode, oznámenie o predložení tovaru a dočasné uskladnenie trvajú do 29. februára 2024.

- Pokiaľ ide o zavádzanie ***verzie 3 systému ICS2***, tieto členské štáty nahlásili dátumy zavádzania, ktoré presahujú lehotu stanovenú v pracovnom programe CKÚ[14]: FI, FR, HR, IE, MT, PT a SK. Ďalšie podrobnosti nájdete v oddiele 4.2 pracovného dokumentu útvarov Komisie pripojeného k tejto správe.
- V prípade zavádzania ***fázy 1 systému CCI*** tieto členské štáty uviedli dátum plánovaného začatia prevádzky, ktorý je po lehote stanovenej v pracovnom programe CKÚ[15]: BE, CZ, DE, DK, ES, FI, HR, HU, IE, LT, LU, LV, MT, NL, PT, SI a SK. V prípade ***fázy 2 systému CCI*** uviedli BE, DE, EE, ES, FI, GR a NL dátum plánovaného začatia prevádzky, ktorý je po lehote stanovenej v pracovnom programe CKÚ. Ďalšie podrobnosti nájdete v oddieloch 3.6 a 4.4 pracovného dokumentu útvarov Komisie pripojeného k tejto správe.
- V prípade zavádzania ***fázy 5 systému NCTS*** uviedli AT, ES, FI, GR, HU, IE, LT, LV, MT, NL, PT, SE a SK oneskorenia v porovnaní s lehotou na začatie prevádzky stanovenou v pracovnom programe CKÚ[16]. Ďalšie podrobnosti nájdete v oddiele 3.7 pracovného dokumentu útvarov Komisie pripojeného k tejto správe.
- V prípade vykonávania ***komponentu 1 systému AES*** uviedli AT, BE, FI, FR, GR, HU, LU, MT, PT, SE a SK dátum plánovaného začatia prevádzky, ktorý je po lehote stanovenej v pracovnom programe CKÚ[17]. Ďalšie podrobnosti nájdete v oddiele 3.8 pracovného dokumentu útvarov Komisie pripojeného k tejto správe.
- Pokiaľ ide o realizáciu ***komponentu 2 systému GUM***, tieto členské štáty uviedli dátum plánovaného začatia prevádzky, ktorý je po lehote stanovenej v pracovnom programe CKÚ[18]: BE, DE, DK, GR a HR. Ďalšie podrobnosti nájdete v oddiele 4.1 pracovného dokumentu útvarov Komisie pripojeného k tejto správe.

Komisia veľmi pozorne analyzuje a monitoruje situáciu v prípade uvedených projektov a prijíma opatrenia na zvýšenie podpory – pozri oddiel 4.4.

Na záver treba uviesť, že väčšina členských štátov sa zameriava na zavedenie **vnútroštátnych projektov** v nových lehotách stanovených v rámci výnimiek. Niektoré členské štáty však stále hlásili oneskorenia presahujúce dané lehoty v rámci výnimky. Tieto oneskorenia môžu okrem toho negatívne ovplyvniť realizáciu vnútroštátnych komponentov transeurópskych systémov s dátumom zavedenia v roku 2023, keďže dodatočné úsilie je zhustené v kratšom časovom rámci. Pokiaľ ide o realizáciu **vnútroštátnych komponentov transeurópskych systémov**, niektoré členské štáty oznámili oneskorenia v niektorých projektoch.

4.4 Zmierňujúce opatrenia

Väčšina členských štátov dosiahla významný pokrok vo vývoji transeurópskych systémov a niekoľko členských štátov sa usilovalo o zavedenie systémov do konca roku 2023 v súlade s pôvodnými lehotami a stanovenými výnimkami. V niektorých z nich však dochádza k oneskoreniam, v dôsledku čoho posúvajú svoje plány zavádzania na koniec časového rozpätia na zavedenie alebo až na obdobie po ňom.

[14] V revízii pracovného programu CKÚ z roku 2023 sa zavedenie úplnej *verzie 3 systému ICS2* všetkými členskými štátmi plánuje na 3. jún 2024. Zavedenie systému *verzie 3 systému ICS2* sa plánuje v troch krokoch: krok 1 týkajúci sa námorných a vnútrozemských vodných dopravcov (s časovým rozpätím na zavedenie, ktoré sa začína 3. júna 2024 a končí 4. decembra 2024); krok 2 týkajúci sa zasielateľov v námornej a vnútrozemskej vodnej doprave (s časovým rozpätím na zavedenie, ktoré sa začína 4. decembra 2024 a končí 1. apríla 2025) a krok 3 týkajúci sa cestných a železničných dopravcov (s časovým rozpätím na zavedenie, ktoré sa začína 1. apríla 2025 a končí 1. septembra 2025).

[15] V revízii pracovného programu CKÚ z roku 2023 sa koniec časového rozpätia na zavedenie plánuje na 1. júl 2024.

[16] V revízii pracovného programu CKÚ z roku 2023 sa koniec časového rozpätia na zavedenie v prípade hlavných funkcií systému plánuje na 1. december 2023 a v prípade zvyšných funkcií na 2. december 2024. K 2. decembru 2024 by mali *fázu 5 systému NCTS* využívať všetky členské štáty a obchodníci. Ukončenie transformácie je plánované na 21. január 2025.

[17] V revízii pracovného programu CKÚ z roku 2023 sa koniec časového rozpätia na zavedenie v prípade hlavných funkcií systému plánuje na 1. december 2023, ukončenie vývoja harmonizovaného rozhrania EMCS na 13. február 2024 a zavedenie zvyšných funkcií na 2. december 2024. K 2. decembru 2024 by mali systém AES využívať všetky členské štáty a obchodníci. Ukončenie transformácie je plánované na 11. február 2025.

[18] V revízii pracovného programu CKÚ z roku 2023 sa dátum zavedenia *komponentu 1 systému GUM* plánuje na 11. marec 2024 a v prípade *komponentu 2 systému* GUM majú začiatok časového rozpätia na zavedenie vymedziť členské štáty, pričom najskorší možný dátum zavedenia je 11. marec 2024.

Komisia nalieha, aby prísne dodržiavali svoje vnútroštátne projektové plány, v záujme včasného zavedenia.

Členské štáty načrtli rôzne zmierňujúce opatrenia zamerané na riešenie (potenciálnych) oneskorení a zabezpečenie dodržiavania zákonných lehôt. Tieto opatrenia zahŕňajú prideľovanie dodatočných zdrojov, prijatie agilných metodík, rozdelenie projektov na fázy a reorganizáciu dodávateľských vzťahov s cieľom zlepšiť efektivitu a zlepšiť spoluprácu. Ostatné členské štáty plánujú zlepšiť organizačné štruktúry, zefektívniť procesy a zdokonaliť plánovanie s cieľom zlepšiť riadenie projektov a rozhodovanie. Tieto opatrenia sa týkajú vnútroštátnych aj transeurópskych projektov.

Vzhľadom na oneskorenia členských štátov **Komisia zvyšuje svoju podporu členským štátom prostredníctvom niekoľkých opatrení**.

Po prvé Komisia **posilnila dohľad nad programom IT systémov podľa CKÚ a jeho monitorovanie** zvýšením frekvencie správ o pokroku a organizovaním dvojstranných zasadnutí na úrovni riaditeľov s každým členským štátom. Vykonávanie pracovného programu CKÚ sa dôsledne riešilo počas služobných ciest generálneho riaditeľa a plenárnych zasadnutí s generálnymi riaditeľmi členských štátov (v Skupine pre colnú politiku). Členské štáty boli vyzvané, aby do 31. októbra 2023 prijali zmierňujúce opatrenia a predložili žiadosti o financovanie v rámci Nástroja technickej podpory na podporu rozvoja colných informačných technológií.

Komisia naďalej používala prehľad viacročného strategického plánu pre colníctvo (VSP-C) na základe revízie plánu VSP-C z roku 2019 a pracovného programu CKÚ 2019 s cieľom monitorovať pokrok, hlavné čiastkové ciele projektu a identifikovať oneskorenia už v počiatočnom štádiu. Tento prehľad sa štvrťročne predkladá členským štátom v Koordinačnej skupine pre elektronické colníctvo a obchodnej komunite v kontaktnej skupine pre obchod. Okrem toho sa pracovný program CKÚ a plán VSP-C súbežne revidujú v súlade so strategickými cieľmi.

Okrem toho, ako sa uvádza v revízii pracovného programu CKÚ a plánu VSP-C z roku 2019, Komisia stanovuje osobitné priebežné čiastkové ciele na zabezpečenie plynulého zavádzania decentralizovaných transeurópskych systémov a na predchádzanie dodatočným nákladom.

Po druhé Komisia **posilnila svoju pomoc členským štátom pre transeurópske systémy** prijatím agilného a iteratívneho prístupu k vývoju a zavádzaniu elektronických systémov CKÚ. Táto metóda, ktorá zahŕňa vytváranie prototypov, rýchle riešenie problémov a vyvážené pracovné zaťaženie pre Komisiu aj členské štáty, zvyšuje kvalitu systému a uľahčuje dosahovanie hmatateľného pokroku. Tento prístup sa úspešne realizoval v projektoch *AES,* v projekte *fáza 5 systému NCTS* a v projekte systému *ICS2* a uvítali ho členské štáty aj obchodníci.

Komisia okrem toho od začiatku projektov vytvorila mechanizmus spolupráce medzi zainteresovanými stranami s cieľom zlepšiť prípravné činnosti, predchádzať ťažkostiam pri rozhodovaní a zabezpečiť transparentnosť prostredníctvom pravidelnej modernizácie projektov.

Komisia pokračovala aj v koordinácii a monitorovaní programov pre každý z transeurópskych systémov, ktoré si vyžadujú značné úsilie členských štátov.

Ďalšie podrobnosti o týchto opatreniach boli uvedené v predchádzajúcej správe z roku 2022.

- **V prípade transeurópskeho systému ICS2** Komisia poskytla podporu členským štátom a hospodárskym subjektom v ich činnostiach vývoja *verzie 2* a *verzie 3 systému ICS2* prostredníctvom rozličných prostriedkov. To zahŕňalo organizovanie špecializovaných webinárov, poskytovanie pomoci prostredníctvom často kladených otázok a koordináciu plenárnych zasadnutí. Poskytli sa ďalšie usmernenia s cieľom zabrániť narušeniam na vonkajších hraniciach v dôsledku oneskorení pri zavádzaní *verzie 2 systému ICS2* (oddiel 4.3). Dôkladným monitorovaním sa zabezpečilo zosúladenie projektových plánov s čiastkovými cieľmi Komisie v oblasti realizácie IT systémov. Nakoniec boli poskytnuté komunikačné kampane, online kurzy odbornej prípravy a špecializované informačné prehľady spolu s dokumentáciou prístupnou vo verejnej knižnici CIRCABC.
- **Pokiaľ ide o transeurópske systémy, a to *fázu 5 systému NCTS* a *AES***, Komisia pokračovala s „koordinačným programom vnútroštátnych správ“ na podporu členských štátov pri vývoji

a zavádzaní ich vnútroštátnych komponentov. V roku 2023 bol koordinačný program rozšírený o dohľad nad zapojením obchodníkov do prevádzky v spolupráci s členskými štátmi:
Činnosti zahŕňajú špecializované asistenčné pracovisko, virtuálne stretnutia na zmiernenie oneskorení členských štátov vo vývoji, šírenie aktualizovaných informácií v obchodnej komunite a pravidelné podávanie správ Koordinačnej skupine pre elektronické colníctvo a kontaktnej skupine pre obchod. Od prvého štvrťroka 2021 Komisia vydávala štvrťročné konsolidované správy o pokroku pri prechode na nové systémy, ktoré poskytovali KPI pre včasné zistenie výstrah.

- **V prípade transeurópskeho systému CCI** Komisia vytvorila špecializovaný tím na riešenie otázok členských štátov a koordináciu skúšky zhody.

Po tretie Komisia žiadala členské štáty o informácie o ich obmedzeniach a potrebnej podpore na zmiernenie rizík. Členské štáty prostredníctvom **prieskumu** vyjadrili, že dvojstranné zasadnutia na úrovni riaditeľov a technický dialóg s GR TAXUD boli veľmi prospešné. Technické webináre a činnosti na výmenu informácií poskytované Komisiou hodnotili ako užitočné. Niektorí navrhli dodatočné prevádzkové usmernenia, pomoc hospodárskym subjektom a komplexnú odbornú prípravu nad rámec súčasných možností.

Po štvrté na základe výsledkov prieskumu a dvojstranných diskusií s členskými štátmi sa často ukázalo, že dôvodom oneskorení je chýbajúce náležité financovanie. Komisia na tento účel zriadila špecializovanú **hlavnú iniciatívu TSI 2024** v rámci Nástroja technickej podpory na digitalizáciu ciel a daní so zameraním na zavádzanie IT systémov podľa CKÚ. V dôsledku toho šesť členských štátov predložilo návrhy na podporu colných informačných systémov. Posudzovanie návrhov prebieha a bude dokončené začiatkom roka 2024 s cieľom získať podporu v druhom štvrťroku 2024.

Po piate s cieľom riešiť osobitné potreby, ktoré majú členské štáty pri každodennom riadení colných IT projektov CKÚ, Komisia uzavrela **zmluvu s poradenskou spoločnosťou** na poskytovanie priamej podpory v závislosti od potrieb a problémov na riešenie oneskorení. Prvý pilotný projekt, ktorý sa týkal troch členských štátov (FR, MT, GR), sa začal v štvrtom štvrťroku 2023 a prebieha do druhého štvrťroku 2024. V závislosti od výsledku by sa ďalšie činnosti mohli spustiť v roku 2024.

Komisia *napokon* zároveň iniciovala zhromaždenie získaných poznatkov a osvedčených postupov pri vývoji IT projektov. Prieskum sa uskutočnil v roku 2023 a výsledky boli doplnené do pracovného dokumentu útvarov Komisie. Ďalšie podrobnosti nájdete na strane 6 sprievodného dokumentu k tejto správe.

Keďže smerujeme ku koncu roka 2025, členské štáty boli požiadané o dodržanie lehôt v novom pracovnom programe CKÚ. Na úplné zavedenie IT systémov podľa CKÚ zostávajú už len dva roky. **Je potrebné mimoriadne úsilie a okamžité opatrenia**, aby sa predišlo oneskoreniam a zabezpečila kontinuita ich činnosti v záujme realizácie transeurópskych systémov.

Hoci to Komisia podporuje mnohými spôsobmi, ako sa uvádza vyššie, napríklad úpravou dátumov v novom pracovnom programe CKÚ a umožnením dosiahnuteľných lehôt, za vývoj a zavádzanie vnútroštátnych komponentov a systémov sú zodpovedné členské štáty. Rozdelenie úloh bolo vymedzené a dohodnuté so všetkými zainteresovanými stranami už od začiatku a malo by sa rešpektovať počas celého životného cyklu projektu.

4.5 Súčasný stav krajín zapojených do procesu rozširovania

Nakoniec pri prechode na modernizované elektronické systémy, ktoré sa stanovujú v rámci CKÚ, a aj vzhľadom na nové informačné prístupy stanovené v návrhu reformy bude potrebné zahrnúť do prehľadu aj budúce rozšírenie EÚ.

Komisia zatiaľ pokrok smerujúci k plne elektronickým systémom kandidátskych krajín systematicky nemonitoruje, pričom podľa článku 278a CKÚ sa im neukladá žiadna povinnosť podávať správy. Vývoj ich informačných systémov na podporu ich zosúladenia s colnými právnymi predpismi EÚ je však kľúčovým prvkom v pravidelných posúdeniach, ktoré EÚ vykonáva, čím sa meria pokrok kandidátskych krajín na ceste k rozširovaniu a v rámci dohôd o pridružení s EÚ.

Existujú dva informačné systémy, ktoré niektoré z týchto krajín už používajú a ďalšie sa na to pripravujú:

1. NCTS ako podporný informačný systém na vykonávanie ustanovení Dohovoru o spoločnom tranzitnom režime;
2. súvisiace informačné systémy na vzájomné uznávanie s programom schválených hospodárskych subjektov EÚ.

Súčasný stav pripravenosti jednotlivých kandidátskych krajín vo vzťahu k týmto dvom informačným systémom sa rôzni: Severné Macedónsko, Srbsko, Turecko a Ukrajina sú už zmluvnými stranami Dohovoru o spoločnom tranzitnom režime, a preto plne využívajú NCTS v rôznych fázach. Len Moldavsko vyvinulo vzájomné uznávanie schválených hospodárskych subjektov s EÚ, hoci Ukrajina, Gruzínsko a Turecko na to pripravujú, a preto vyvíjajú svoje súvisiace vnútroštátne informačné systémy.

Kandidátske krajiny sa na ceste k pristúpeniu k colnému územiu EÚ budú musieť postupne pripojiť k systémom CKÚ alebo ich zaviesť, pričom v závislosti od plánovaného dátumu pristúpenia sa od nich môže vyžadovať aj splnenie funkcií budúceho centra colných údajov navrhovaného v balíku colnej reformy zo 17. mája 2023 a pripojenie sa k tomuto komplexnému projektu.

V budúcnosti sa v rámci príprav kandidátskych krajín na rozšírenie bude musieť pravidelne konať podávanie správ, skúšky zhody na zabezpečenie interoperability medzi ich vnútroštátnymi systémami a systémami členských štátov a Komisie alebo centra údajov a posúdenie ich výsledkov Komisiou.

5. ZHRNUTIE A ZÁVERY

Zavádzanie IT systémov podľa CKÚ je spoločným projektom so spoločným záujmom. Všetky zainteresované strany sa k nemu dôrazne zaviazali od začiatku v roku 2014, keď bol prijatý prvý pracovný program CKÚ.

V kontexte vypracovania tejto správy Komisia dôsledne posúdila údaje poskytnuté zainteresovanými stranami v prvom polroku 2023. Zistil sa rôznorodý pokrok v zavádzaní IT systémov podľa CKÚ: hoci Komisia postupuje podľa plánu so všetkými svojimi činnosťami, na strane členských štátov nie je celkový pokrok taký pozitívny a rozdiel medzi členskými štátmi bol ešte zreteľnejší ako v roku 2022.

Pokrok členských štátov a vplyv oneskorení

Oneskorenia vo vnútroštátnych systémoch mali jasné účinky presahovania na realizáciu vnútroštátnych komponentov pre transeurópske systémy, ktoré ako také priamo ovplyvnili ostatné členské štáty a hospodárske subjekty. Niektoré z týchto oneskorení ohrozujú dodržanie lehôt stanovených v právnych predpisoch o CKÚ, a preto môžu viesť k: a) prípadom nesplnenia povinnosti a b) nedostatočnej realizácii úplnej automatizácie colných postupov a zjednodušenia, a teda aj k nedosiahnutiu odhadovaného prínosu pre súkromný sektor a pre ostatné dotknuté členské štáty, pričom tento súkromný sektor aj štáty vynaložili na dodržanie lehôt obrovské investície.

Na tento účel sa tieto otázky posúdili v kontexte revízie pracovného programu CKÚ a v novom pracovnom programe CKÚ sa dohodol nový prístup, v rámci ktorého sa priorizujú hlavné procesy a poskytuje sa viac času na dokončenie úplnej realizácie projektu a na komplexnú transformáciu s účasťou všetkých hospodárskych subjektov, ktoré v rámci kontaktnej skupiny pre obchod takisto poukázali na oneskorenia, s ktorými sa na svojej strane stretli.

Zatiaľ čo väčšina projektových činností Komisie nezávisí od pokroku na vnútroštátnej úrovni, niektoré typy činností si vyžadujú úzku spoluprácu medzi Komisiou a členskými štátmi, napríklad skúšky zhody vnútroštátneho komponentu transeurópskeho systému. V dôsledku tohto vedľajšieho účinku možno pozorovať, že oneskorenia pri zavádzaní vnútroštátnych komponentov konkrétnymi členskými štátmi majú vplyv na celkové výsledky pri realizácii transeurópskych projektov a na realizáciu CKÚ ako celku.

V súlade s článkom 6 ods. 4 CKÚ by sa niektorým členským štátom mali udeliť výnimky len vtedy, ak to nemá vplyv na výmenu informácií medzi členským štátom, ktorému je určená, a inými členskými štátmi, ani na výmenu a uchovávanie informácií v iných členských štátoch na účely uplatňovania colných predpisov. Oneskorenie niektorých členských štátov pri zavádzaní niektorých požadovaných

systémov má negatívny účinok na rovnaké podmienky pre prevádzkovateľov v celej Únii, keďže tieto systémy majú hospodárskym subjektom vo všetkých členských štátoch ponúkať rovnaké možnosti. Okrem toho vzhľadom na povahu rôznych systémov zmeny potrebné na zosúladenie s požiadavkami CKÚ majú dôsledky aj pre iné súvisiace alebo závislé informačné systémy a niektoré majú význam pri ochrane príjmov a v boji proti nečestnému a nezákonnému obchodu.

Komisia vyhodnotila žiadosti členských štátov o udelenie výnimky a posúdila oneskorenia v transeurópskych systémoch. To viedlo k 5 rozhodnutiam o výnimkách a revízii pracovného programu CKÚ v roku 2023. Komisia súbežne spustila revíziu plánu VSP-C. V novom pláne VSP-C z roku 2023 schválenom generálnymi riaditeľmi v Skupine pre colnú politiku a v novom pracovnom programe CKÚ prijatom Komisiou 15. decembra 2023 sa stanovuje revidovaný právny a prevádzkový rámec, ako aj nový základ na meranie pokroku v rámci prebiehajúcich projektov.

Nový pracovný program CKÚ je nástrojom, ktorý má nasmerovať členské štáty k spoločnej a uskutočniteľnej realizácii dosiaľ nezrealizovaných projektov, pričom ponecháva väčšiu flexibilitu na dodržanie konečných lehôt, no napriek tomu zachováva potrebný tlak na úplnú realizáciu pracovného programu CKÚ k 31. decembru 2025. Ako je ďalej znázornené zelenou farbou, pokrok vo vykonávaní smerom k roku 2025 napreduje.

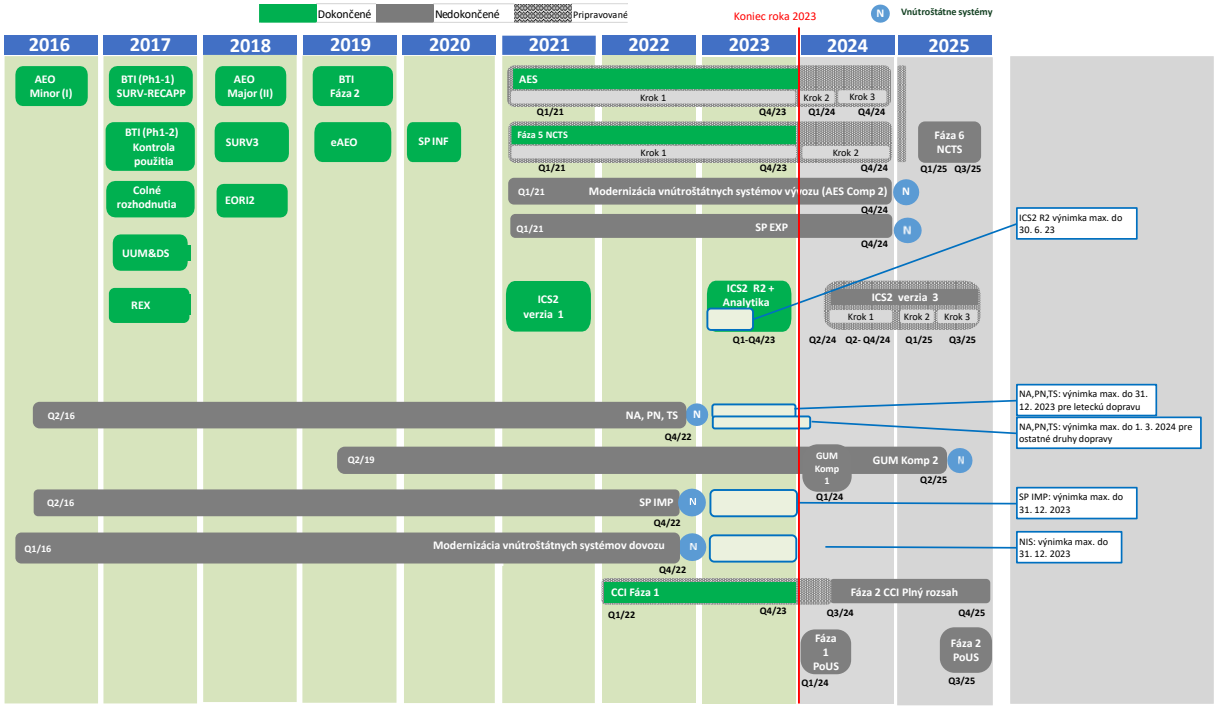

Ilustrácia 4 – Prehľad plánovania

V záujme zhrnutia pokroku členských štátov možno konštatovať, že podľa očakávania **približne 71 % členských štátov, ktorým bola udelená výnimka** pre vnútroštátne systémy vstupu/dovozu a verziu 2 systému ICS2, dodrží lehotu, ktorou je 31. december 2023. Treba konštatovať, že dosiaľ nezrealizované projekty väčšinou súvisia s dočasným uskladnením a modernizáciou vnútroštátneho systému dovozu (NIS). Tieto oneskorenia nemajú vplyv len na transeurópske projekty, ako je centralizované colné konanie pri dovoze, ale predlžujú aj prechodné obdobie pre hospodárske subjekty, brzdia proces a harmonizáciu údajov.

Oneskorenia systému NIS okrem toho bránia predkladaniu údajov do systému Surveillance 3. Vzhľadom na jeho rozhodujúcu úlohu pri monitorovaní transakcií a obchodných tokov to viedlo k nepriaznivým účinkom v osobitných sektoroch, ako je napríklad poľnohospodársky trh. Zavedenie systému NIS je okrem toho nevyhnutné na zabezpečenie jednotného vykonávania spoločného colného sadzobníka Únie. Znamená to podporovať členské štáty pri posudzovaní rizika v súvislosti s colnými predpismi a zjednotiť colné kontroly, bojovať proti obchádzaniu opatrení a sankcií, chrániť Úniu pred

nečestným a nezákonným obchodom [vrátane požiadaviek súvisiacich s mechanizmom uhlíkovej kompenzácie na hraniciach (CBAM)].

Pri pohľade na celkový obraz v porovnaní s novým pracovným programom CKÚ možno identifikovať tri kategórie budúceho vývoja:

Približne 60 % členských štátov oznámilo, že budú schopné zaviesť všetky svoje systémy v rámci lehôt na realizáciu projektov naplánovaných v novom pracovnom programe CKÚ na nasledujúce dva roky. Dodržali svoje záväzky a v prípade obmedzeného oneskorenia, ku ktorému došlo len v prípade veľmi malého počtu systémov, sa javí, že majú zavedené náležité nástroje riadenia, aby mohli účinne zvládnuť potenciálne prekážky. Lehota do roku 2025 je nízkoriziková.

Približne 25 – 30 % členských štátov uviedlo, že ich situácia sa od roku 2022 zhoršila. Zdá sa, že oneskorenia sa ďalej hromadia. Revidovaný pracovný program CKÚ im ponecháva viac možností, ako znížiť mieru nedodržiavania lehôt. Ak však nevyužijú silné zmierňujúce opatrenia, riskujú, že v prípade jedného alebo viacerých systémov nedodržia lehoty na realizáciu projektov. Lehota do roku 2025 je stredne riziková.

Približne 10 – 15 % členských štátov má pri väčšine zvyšných systémov vážne oneskorenia . Tieto členské štáty majú ťažkosti prekonať tieto oneskorenia a s najväčšou pravdepodobnosťou zmeškajú viacero lehôt na realizáciu projektu, a to bez ohľadu na poskytnuté intervencie. Dôvodom sú výzvy v oblasti obstarávania, chýbajúce agilné riadenie projektov, chýbajúce stabilné a spoľahlivé plánovanie realizácie a pretrvávanie štrukturálnych problémov v administratívach, ktoré postihujú takmer všetky projekty CKÚ. Dokonca aj s novým pracovným programom CKÚ zostáva dosiahnutie úplného zavedenia IT systémov podľa CKÚ značnou výzvou. Lehota do roku 2025 je vysokoriziková.

Všetky zainteresované strany majú sústrediť svoje úsilie a investície s prihliadnutím na zákonné lehoty stanovené v novom pracovnom programe CKÚ. Podrobné monitorovanie programovej, ako aj projektovej úrovne Komisiou bude pokračovať počas nasledujúcich dvoch rokov a bude podporované dvojstrannými a plenárnymi zasadnutiami s účasťou členských štátov. Pre niektoré členské štáty by nedávno uzavretá zmluva o poradenstve na podporu zavádzania IT systémov podľa CKÚ v členských štátoch mohla mať určitý vplyv na uľahčenie procesu alebo čiastočne pomôcť znížiť mieru oneskorení. Členské štáty by takisto mohli využiť podporu poskytovanú v rámci Nástroja technickej podpory 2024, aspoň pre schválené projekty. Komisia napreduje s niekoľkými členskými štátmi v oboch smeroch.

V tomto kontexte hromadiacich sa oneskorení pri zavádzaní CKÚ členskými štátmi je dôležité, aby Komisia preskúmala aj potenciálne využitie iných nástrojov, ktoré sú k dispozícii na riešenie dôsledkov pre členské štáty, ktoré výrazne zaostávajú za svojimi harmonogramami zavádzania.